

R A V A 3
P R O

KuntaGML-tietomallien kehittämistarpeen selvitys
uuden rakentamis- ja RYTJ-lain osalta

31.8.2023

Nosto Consulting Oy

Sisällysluettelo

1. Tausta ja tavoitteet	3
1.1. RAVA3Pro.....	3
1.2. KuntaGML	3
1.3. Rakentamislaki.....	4
1.4. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (RYTJ-laki)	4
1.5. Tavoite	5
2. Projektin toteutus	6
3. Muutostarpeet KuntaGML-skeemoihin.....	7
3.1. Rakentamislaki.....	7
3.2. RYTJ-laki	7
3.3. Laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta	7
4. Yhteentoimisvuusalustalla esitetyjä laajennuksia.....	9
5. Yhteenveto ja muut huomiot	12

Liite 1) Taulukko KuntaGML-skeemojen muutostarpeista

1. Tausta ja tavoitteet

1.1. RAVA3Pro

Selvitystyön on tilannut RAVA3Pro-hanke, joka on Helsingin kaupungin johtama ja valtionvarainministeriön rahoittama kehityshanke kuntien rakennusvalvonnan sähköisen lupaprosessin edelleen kehittämiseen ja prosessien automatisointiin. Hankkeessa on mukana 23 kuntaa.

Hankkeeseen ovat osallistuneet Helsingin kaupungin lisäksi Espoon kaupunki, Hyvinkään kaupunki, Hämeenlinnan kaupunki, Iisalmen kaupunki, Joensuun kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Järvenpään kaupunki, Kirkkonummen kunta, Lahden kaupunki, Lohjan kaupunki, Mikkelin kaupunki, Oulun kaupunki, Porin kaupunki, Salon kaupunki, Seinäjoen kaupunki, Sysmän kunta, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Tuusulan kunta, Vantaan kaupunki, Ylöjärven kaupunki ja Äänekosken kaupunki. Kehityshanketta tuetaan myös valtiovarainministeriön rahoituksella ympäristöministeriön kansallisessa vakiointityössä ja Kuntaliiton kuntien yhteiskehittämisessä.

1.2. KuntaGML

KuntaGML-tietomallikuvaukset (KuntaGML-skeemat) ovat määrittäviä kuntien tuottamien teknisen ja ympäristötoimen tietojen sisällöstä ja rakenteesta. Tavoitteena ollut yhteinen tiedonsiirtomuoto, jolla kunnat jakavat teknisen ja ympäristötoimen tietoja valtakunnallisiin järjestelmiin sekä kunnan sisäisesti.

Vuoden 2018 loppuun asti KuntaGML-skeemojen ylläpitoa hoidettiin Kuntaliiton koordinoimilla työpajoilla, joissa alalla toimivien tietojärjestelmätoimittajien ja kuntien kanssa käytiin läpi kunnilta tulleita kehittämis ehdotuksia ja ratkaisuja niihin. Hallinnointi siirtyi ympäristöministeriölle 2019, kun julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta (Juhta) hyväksyi kuntien teknisen ja ympäristötoimen sisältöpalveluita koskevan suosituksen (JHS 211). Viimeisimmät päivitykset KuntaGML-skeemoihin on tehty syksyllä 2021, jolloin tehdyt muutokset koskivat lähinnä koodistoja.

KuntaGML-skeemat on julkaistu kolmessa eri sijoituspaikassa:

- <http://www.kuntatietopalvelu.fi/gml/>
 - o Suomen Kuntaliitto ry:n hallinnoima sivusto, jolla ei ole muita toimintoja
 - o ensisijainen skeemojen validointiosoite
 - o ei sisällä skeemojen dokumentointia
 - o ei sisällä skeemojen versio- ja muutoshistoriatietoa
- <https://www.paikkatietopalvelu.fi/gml/KuntaGML.html>
 - o Nosto Consulting Oy:n hallinnoima sivusto, johon ei sisälly ylläpitosopimusta
 - o sisältää skeemojen dokumentoinnin
 - o sisältää skeemojen versio- ja muutoshistoriatiedon
- <https://github.com/Kuntaliitto/kuntagml/tree/master>
 - o sisältää skeemojen viimeisimmät versiot
 - o ei sisällä skeemojen dokumentointia
 - o ei sisällä skeemojen muutoshistoriatietoa

Kunnissa käytössä olevissa rakennusvalvonnan tietojärjestelmissä tiedonsiirto asiointipalveluiden ja taustajärjestelmien välillä tapahtuu pääsääntöisesti yksi- tai kaksisuuntaisesti KuntaGML-tietomallien mukaisilla xml/gml-sanomilla.

1.3. Rakentamislaki

Eduskunta hyväksyi 1.3.2023 rakentamislain (751/2023, RakL) ja siihen liittyvät lakimuutokset. Rakentamislain yhteydessä hyväksyttiin lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) muutos, jonka myötä laista kumotaan rakentamista koskevat pykälät ja lain nimi muuttuu alueidenkäyttölaiksi. Uudet lait tulevat voimaan 1.1.2025.

Rakentamislain liitännäislaki laki rakentamisen suunnittelu- tai työjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta (812/2023) hyväksyttiin eduskunnassa 27.2.2023. Laki tulee voimaan 1.1.2025.

1.4. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (RYTJ-laki)

Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (RYTJ-laki) hyväksyttiin eduskunnassa 24.2.2023. RYTJ-laki edellyttää, että kunnat toimittavat muun muassa rakentamisen tietoja Suomen ympäristökeskuksen (Syke) ylläpitämään rakennetun ympäristön tietojärjestelmään (Ryhti-hanke), lisätietoa: <https://ryhti.syke.fi/rakentaminen/tietomallimuotoinen-luvitus/>.

Rakentamisen lupien yhteentoimivat tiedot on määritelty rakentamisen lupapäätösten tietomallissa. Rakentamisen lupapäätösten

tietomalli on katseltavissa Digi- ja väestötietoviraston (DVV) ylläpitämällä julkishallinnon yhteisellä Yhteentoimivuusalustalla osoitteessa <https://tietomallit.suomi.fi/model/rytj-raklu/>.

Ryhti-hankkeessa on julkaistu ensimmäinen rajapintakuvaus 26.6.2023. Julkaisu on tehty GitHubissa, ja se on katseltavissa osoitteessa <https://github.com/sykefi/Ryhti-rajapintakuvaus/blob/main/README.md>. Rajapintakuvaus, joiden ensimmäiset versiot kertovat tietojärjestelmän validointi- ja tallennusrajapintojen toteutustavasta, ovat tätä selvitystä laadittaessa kommentointivaiheessa. Rajapinnat on julkaistu KuntaGML-rajapinnoista poiketen JSON-muodossa. Tässä selvitystyössä ei ole tutkittu, miten Ryhti-hankkeen rajapintakuvaus vastaa KuntaGML-skeemojen rakennetta.

1.5. Tavoite

Tämän selvitystyön tavoitteena on luoda näkemys KuntaGML-tietomallien (skeemojen) kehittämistarpeista, jotka liittyvät voimaan tuleviin rakentamislakiin ja RYTJ-lakiin sekä näiden pohjalta hyväksytyihin muihin liitännäislakeihin.

Tarkastelussa ovat olleet mukana seuraavat KuntaGML-skeemat:

- KuntaGML Rakennusvalvonta, versio 2.2.5
- KuntaGML Poikkeamispäätös ja suunnittelutarveratkaisu, versio 2.2.5
- KuntaGML Yhteiset, versio 2.1.10

Lisäksi selvitystyössä on tarkasteltu alustavasti, mitä muutoksia Yhteentoimivuusalustalla julkaistu lupapäätösten tietomalli aiheuttaisi skeemoihin, jos vastaavat ominaisuudet toteutettaisiin myös KuntaGML-skeemoihin.

2.Projektin toteutus

Selvitystyön on laatinut Pasi Lappalainen Nosto Consulting Oy:stä.

Selvitystyön tuloksia on esitelty RAVA3Pro-hankkeen hankeryhmälle 20.4.2023 ja 11.8.2023 sekä ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijoille 31.8.2023.

3. Muutostarpeet KuntaGML-skeemoihin

Muutostarpeita on tutkittu siinä järjestyksessä, mitä ne esiintyvä tarkastelussa olevissa laeissa pykäläperusteisesti.

Yksityiskohtainen esitys muutostarpeista on esitetty liitteenä olevassa Excel-taulukossa.

3.1. Rakentamislaki

Uudessa 1.1.2025 voimaan tulevassa rakentamislaisissa ainakin seuraavat lainkohdat aiheuttavat muutostarpeita KuntaGML-skeemoissa:

- Rakennusoikeus 7 §
- Väliaikainen rakennus 10 §
- Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys 16 §
- Rakentamisluvan myöntäminen 43 §
- Sijoittamislupa, ks. Sijoittamislupahakemus § 62
- Selvitykset § 61
- Sijoittamislupahakemus § 62
- Rakennuksen toteumamalli 71 §
- Päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuu § 95
- Laadunvarmistusselvitys 111 §
- Viranomaiskatselmukset 112 §

3.2. RYTJ-laki

Uuden 1.1.2024 voimaan tulevan RYTJ-lain aiheuttamat välittömät muutostarpeet KuntaGML-skeemoihin ovat vähäiset.

Lain 11 §:ssä säädetään Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän julkisen tietopalvelun tietosisällöstä. Kyseisen lainkohdan kaikki muut tietosisältöä koskevat vaatimukset ovat jo nyt toteutettuna KuntaGML-skeemoissa tai tulevat toteutetuiksi, jos niihin tehdään rakentamislain edellyttämät muutokset, paitsi rakennuksen esteettömyyttä koskevaa tietoa ei ole saatavissa. Tätä koskeva lisäys pitää tehdä skeemoihin.

3.3. Laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta

Laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta, joka tulee voimaan 1.1.2025, tuo tar-

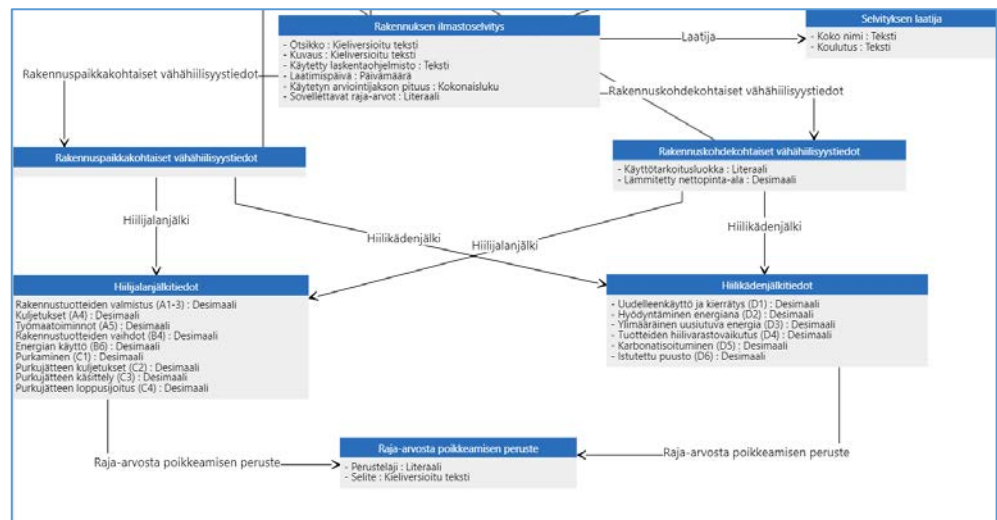
peen lisätä KuntaGML-skeemoihin tiedon suunnittelijalle ja työhö-
täjälle myönnetystä virallisesta pätevyydestä ja pätevyyden voi-
massaoloajasta. Vaatimus tulee lain 9 §:stä.

4. Yhteentoimivuusalustalla esitetyjä laajennuksia

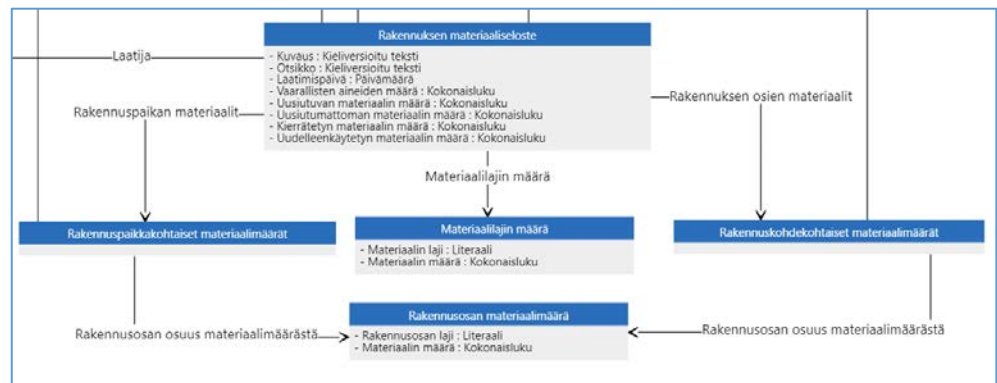
Osana Ryhti-hanketta on määritelty Yhteentoimivuusalustalle rakentamisen lupapäätöksen tietomallia laajemmin, mitä suoraan rakentamislaista tulee vaatimuksia. Osa näistä vaatimuksista saattaa tulla sellaisenaan laadinnassa olevaan rakentamislain perusteella annettavaan ympäristöministeriön asetukseen, jonka sisällöstä ei ole tarkempaa tietoa tätä selvitystä laadittaessa.

Laajennuksia ovat muun muassa:

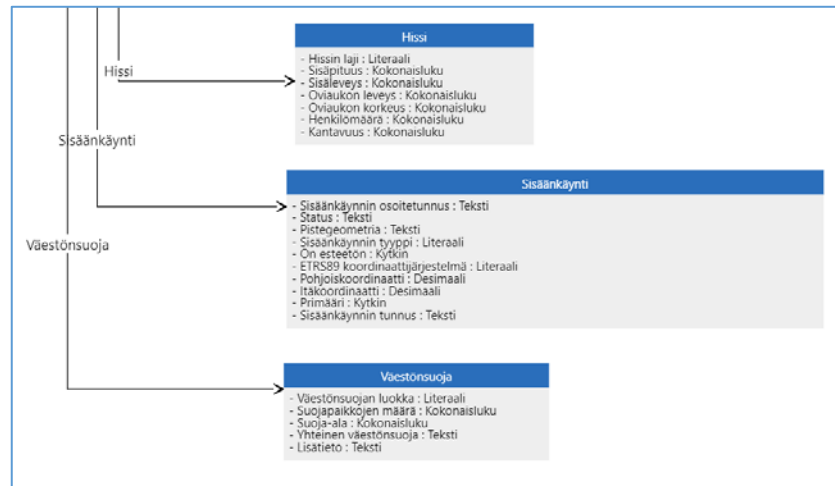
- rakennuskohteen ilmastaselvityksen tietosisältö
- rakennuskohteen materiaaliselosteen tietosisältö
- rakennuksen osan hissiä koskeva tietosisältö
- rakennuksen osan sisäänkäyntiä koskeva tietosisältö
- rakennuksen osan väestönsuojaa koskeva tietosisältö

Rakennuskohteen ilmastaselvitys

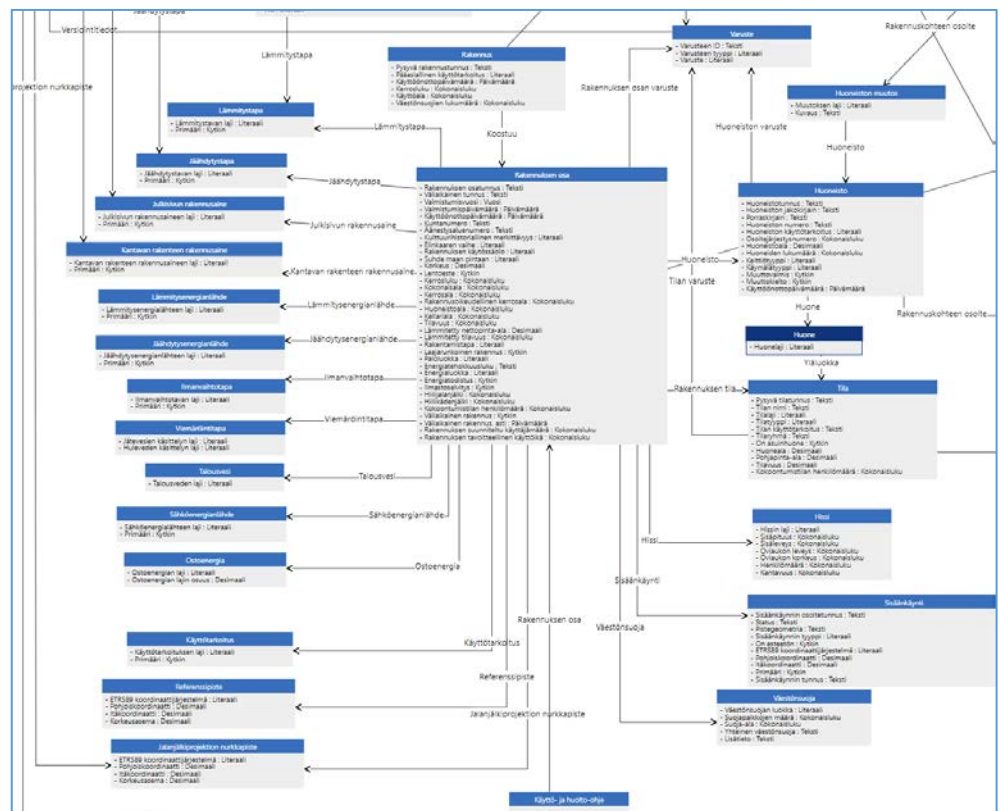

Rakennuskohteen materiaaliseloste

Rakennuksen osan hissi, sisäänkäynti ja väestösuoja

Ryhti-hankkeessa laaditun määrittelyn merkittävin rakenteellinen ero KuntaGML-määrittelyihin verrattuna on, että siinä rakennus on jaoteltu rakennuksen osiin. Rakennuksen osaan on kytketty sellaisia ominaisuuksia, jotka KuntaGML:ssä on sidottu suoraan rakennukseen.

Rakennuksen osa

Rakennuksen osa -käsitteen huomioiminen KuntaGML-skeemoissa edellyttää merkittävää rakenteellista uudistamista. Muilta osin edellä esitetyt laajennukset, jotka on julkaistu Yhteentoimivuu-

alustalla, on toteutettavissa ilman KuntaGML-skeemojen perusrakenteeseen tehtäviä muutoksia. Muutosten toteutettavuus tulee arvioitavaksi siinä vaiheessa, kun näitä koskeva ympäristöministerin asetus on valmistunut.

5. Yhteenveto ja muut huomiot

KuntaGML-skeemoja on mahdollista kehittää siten, että ne tietosisällöllisesti vastaavat tulevien lakimuutosten asettamiin tarpeisiin.

Jos Ryhti-hankkeessa laaditun määrittelyn mukainen toiminnallisuus toteutetaan KuntaGML-skeemoihin, rakennuksen osa -käsitteen huomioiminen tulee edellyttämään skeemoissa merkittävää rakenteellista muutosta. Muilta osin esitetyt laajennukset ja muutokset on vähäisempiä.

Skeemat (xml/gml) ovat vakiinnuttaneet aseman kuntien rakennusvalvonnan asiointipalveluiden ja taustajärjestelmien välillä tapahtuvassa tiedonsiirrossa. Lisäksi KuntaGML-skeemojen mukaista muotoa käytetään kunnan ja Digi- ja väestötietoviraston väliseen tiedonsiirtoon. Velvoite tulee laista, jonka mukaan rakentamiseen liittyvää tilastointia varten kunnan on ilmoitettava rakentamiseen tai rakennuksen korjaus- tai muutostyöhön taikka rakennuksen purkamiseen liittyvät hakemustiedot väestötietojärjestelmään. Vaatimus on identtinen sekä nykyisessä laissa (MRL 147 §) että vuoden 2025 alusta voimaan tulevassa rakentamislaissa (RakL 80 §). Ryhti-hankkeessa toteutettu Rakentamiseen liittyvien lupapäätösten tietomalli ei sisällä tällä hetkellä rakentamisen lupahakemusten tietoja. Puuttuva osuus on tarkoitus lisätä tietomalliin 30.11.2023 mennessä.

Jos rakennusvalvonnan asiointipalveluiden ja taustajärjestelmien välisessä tiedonsiirrossa käytettävän tiedonsiirtorajapinnan muutokset toteutetaan nykyisten KuntaGML-skeemojen laajennoksena, muutokset voidaan toteuttaa melko todennäköisesti selvästi pienemmin kustannuksin kuin, että tiedonsiirrossa siirryttäisiin käyttämään jotain vaihtoehtoista tiedonsiirtomuotoa.

Voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain mukaan rakennuslupia tullaan myöntämään vuoden 2024 loppuun asti. Nämä luvat ovat voimassa rakennuslupien osalta myöntämispäivästä viisi vuotta ja purkamislupien osalta kolme vuotta. Siirtymäaika, jolloin lupia on myönnetty kahden eri lain perustella, tulee näin ollen kestämään vähimmillään vuoden 2029 loppuun asti. Siirtymäaikana käytettävän tiedonsiirtorajapinnan tulee olla kykenevä sekä vanhan että uuden lainsäädännön mukaisiin vaatimuksiin.